

УДК 336.17

Коваль В. М.¹, Пархоменко М. М.²

¹ старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. УФКС-121 НУ «Запорізька політехніка»

АРИСТОТЕЛІВСЬКЕ ПОНЯТТЯ «ХРЕМАТИСТИКИ»

Сучасне поняття економічної теорії ввів у 1776 році шотландський вчений Адам Сміт. У своїй роботі «Дослідження про природу і причини багатства народів» вчений виклав основи економічної теорії, «політичної економіки».

Але поняття «Економіка» було відоме з часів давньогрецького вченого Ксенофонта. Поняття тлумачили, як науку про господарство, управління домом та майном.

Аристотель науку про багатство поділяв на два розділи: «економіка», яка вивчала саме виробництво для задоволення щоденних потреб, дрібної торгівлі та обміну, та «хрематистику» – наука про господарювання, в основі якої лежить отримання прибутку, будується на безчесних великих торгових і посередницьких операціях, що проводяться заради досягнення безмежній і корисливій мети, суть якої – мистецтво наживати стан.

Філософ вважав, що природним є використання грошей в основному сенсі – як засіб обміну для задоволення потреб людей, корисних для держави та сім'ї. А протиприродним вважав процес накопичення грошового та торговельного капіталів у рабовласницькому господарстві.

Такий розподіл свідчить про гуманістичний погляд вченого на світ та бажання розподілити усі блага по справедливості. Його праця також має колосальне значення, бо викриває первинні негативні прояви накопичень, які відомі дослідникам економічних наук сучасності.

Сучасна економіка відмежовується від тієї моралі, етики, на яку вперше чергу спирається Аристотель при аналізі розподілу благ та грошей у сучасному йому суспільстві. Він не бачив сенсу у накопиченні грошей та матеріальних цінностей, вважав це протиприродним та аморальним. Сучасна ж для нас економіка, в першу чергу, спирається на свої внутрішні закономірності та юридично закріплені законодавчі акти.

Більшість економічних систем світу направлені на збагачення окремих верств населення, що Аристотель ще у 4 ст. до н.е. вважав неприпустимим.

У своїх ідеалістичних філософських поглядах на світ Аристотель не вважає бажання накопичення матеріальних благ рушійною силою прогресу. У праці «Політика» Аристотель зазначає, що «у мистецтві наживати статок ніколи не буває межі». Таким чином, вчений вважає, що напрям «хрематистики» є тупиковим, це збагачення заради збагачення засуджувалось вченим. Аристотель пропонує шлях альтруїзму та справедливого розподілу грошей та благ. Вчений не бачив сенсу у війнах, у накопиченнях, у насиллі. Більшість праць Аристотеля, що збереглися до нашого часу, розвивають науку, філософію, біологію, географію, фізику та метафізику – розвиток цих наук учений вважав достойними для розвитку, вивчення, вдосконалення.

У XXI столітті термін «хрематистика» активно використовує в книгах і статтях Сергія Кара-Мурзи для опису негативних сторін сучасної економіки. Цей вчений є фундатором історіософської концепції «радянської цивілізації». Кара-Мурза вважає, що світ повернеться до поглядів Аристотеля, коли почне більш глобально надавати соціальну допомогу та соціальну підтримку окремим верстам населення, таким чином людство відвернеться від накопичення капіталів, а повернеться до розподілу усіх благ за потребою.

Особисто мені здається, що цей шлях протирічить основному рушійному закону розвитку економіки – конкуренції. Лише бажання заробити більше коштів та благ для себе та своєї родини, підприємства, корпорації є тим стимулом, що заставляє підприємця, торговця застосовувати новітні технології, ставити експерименти з матеріалами виробництва тощо. Якщо не буде конкуренції, то не буде бажання зробити щось нове, то не буде прогресу. А прогрес у виробництві чогось нового – це прогрес і у інших сферах життя – політиці, соціології, мистецтві, науці.

Погляди Аристотеля не враховують політичної економіки, економіки прогресу, економіки експерименту. Вчений вважав, що накопичення є кінцевою метою хрематистики. Але сучасні мільярдери, такі як Ілон Маск,

займаються благо чинністю, розвивають науку, за свій кошт організовують космічні експедиції, виступають у ролі миротворців. Таким чином, ідеалістичні погляди на розвиток економіки Аристотеля зазнали корегування розвитком цієї науки та дають нас на сучасному етапі розвитку світу стверджувати, що економіка має йти іншим шляхом, щоб розвиватися.